

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом свецеком и данима кад недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДВОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке протеклих страних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чанића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

Нереди на дољној тузланској гимназији у Босни.

У „Српској Ријечи“, у броју од 10. маја о. г. изашао је телеграм из Д. Тузле, у коме стоји, да је међу ученицима велике гимназије букао штрајк, да је један ученик затворен и да је на молбу грађанства опет пуштен и т. д. Како се последице тога телеграма, који је прештампан и у „Покрету“, није ништа у јавности говорило, намера сам, да речем двије-три о томе штрајку, који је бурно текао и имао, а и ишаће замашних последица.

Отвар је у овоме:

Немогући више сносити тешке неоправдане стеге и поступке Ајвелта, директора гимназијског и професора, предаду ученица 1. маја молбу са 90% потписа из виших разреда, у којој моле сасвим учтиво и скромно, да им учитељски збор олакша стање. И ако је молба била управљена на учитељски збор, а не на директора, ипак је учитељски збор није ни видео, него ју је директор почео решавати на своју руку. Најприје је позивао поједине ученике и књиго их на све могуће начине, да се одрекну потписа. Кад му то није пошло за руком, ухвати је у помоћ родитеље појединаца и неке себи одане професоре, па кад је и ту зацхвало, повозе у помоћ окружног предстојника, који савозе збор грађана. Говораше им, нека наговоре љаке да повуку молбу, па ће им бити опроштено. Но ученици стајаху чврсто и не попуштаху ни за длаку. Сви су огорчени били ради таквог понашања директоровог и нестрпљиво су чекали решење њихове молбе.

5. маја изда директор проглас на ученике позивајући их, нека се одрекну потписа, јер ће иначе бити строго кажњени. Тај је проглас толико узбуђао љаке, да су већ тај дан хтели штрајковати.

8. маја у 8 сати искључи Ајвелт без закључка учитељског збора и без претходног одобрења владиног Ђорђа Лазаревића, ученика VII разреда, из завода и нареди му, да мора још тај дан оставити Тузлу. Такав самовољан поступак директора највеће на велико негодовање ученика, те виша 4 разреда оставе у 10 сати завод. У 11 и по сати ишаху штрајкачи на станицу пред инспектора, који је тај дан долазио. Ученик Лазаревић поздравил инспектора кратким говором, у коме га замоли, да се очински заузме за ученике и да цоправи и у ред доведе љачке прилике. Инспектор то обећа молећи ученике, да се мирно развију.

Мало после тога приступи Лешан, повереник градске страже, и повозе Лазаревића три пута у име закона, да иде с њим градском предстојнику. Баца, који су још ту били,

хтядоше се опрети томе, али ипак попустише. У неколико минута била је састављена депутација грађана најодличнијих сви трију вера и послана окружном предстојнику, да се заузме за Лазаревића, нека га пусти из затвора. То је помогло, јер је Лазаревић био око 2 сата по подне пуштен, али је морао седети у свом стану под полицијским надзором, док се ствар не сврши.

Око 3 сата повозе полицијски повереник ученике Алексу Богдановића и Милорада Костића обојицу из VII разреда, јави им да су искључени (је дан полицијски чиновник јавља ученицима велике гимназије, да су искључени из завода) и да су метнути под полицијски надзор, док се све не испита.

Кад су остали ученици чули, шта се с њиховим друговима догодило, одлуче не ићи све докле у школу, док она три не буду поврићена у завод. Штрајк је трајао 4 дана и штрајковала је цела гимназија изузев муслимане. За то су време ишле не престано депутације грађанства и заузимале се живо, да се љацима удовољи, те да се она тројица приме. Али све узалуд.

Дана 10. маја по ст. к. издаше од владе наредба, по којој се она тројица искључују из завода и у смислу те наредбе изда управа гимназијска последњу реч, да ће сваки ученик, који у петак 12. маја не дође у школу, сматрати се, као да је иступио, те му се неће дати препорука за коју другу гимназију. Ако не дођу сви ученици, затвориће се за ову школску годину цела гимназија, односно поједини разреди.

Оној тројици буде наложено, да с полицијом тај исти дан оставе Тузлу и само на заузимање грађана ублажили су то и наредили им, да тај дан морају свакако оставити Тузлу, ма куда отишли.

О узроцима тога штрајка и о његовим даљим последицама — јер ствар још није легла — јавићу најскорије.

Босанац.

Прилике у Угарској.

Векерле о бечкој демонстрацији.

Неколико посланика хтело је, да интерцелише у сабору ради демонстрације против угарских делегата у Бечу. Од те намере одвратили су их Векерле и Кошут, доказујући им, да не треба толико значаја приписивати Луегеру и друштву му. Пре седнице посланици говорехи о тој демонстрацији, умоли су Векерла, да им он што подробније саопшти о њој. Министар-председник Векерле рекао је, да демонстрација у опће није била тако озбиљна, као што је приказују. Није истина, да су убацили бритву у ону дворану, где је делегација већала. Исти-

на је пак то, да су кроз отворен прозор у суседну собу убацили више предмета, а међу овима је био и један нож. Демонстранти су били већином боље одевени радници и занатлије, а било је међу њима врло много и лепо одевених госпођа. Разбили су само четир окна на једном привезном прозору. Један посланик је упитао Векерла, да ли је истина, да је и престолонаследник Фрања Фердинанд имао удела у демонстрацији. На ово је Векерле одговорио: „Од тога није ни речи истине. Све је прича. Могу изјавити, да за време демонстрације престолонаследник Фрања Фердинанд није био још ни стигао у Беч са мадридског пута и приспео је у Беч тек после демонстрације.“ — По овоме изгледа, да су листови, који стоје близу Луегеру и хришћанским социјалистима, хотимично хтели да умешају престолонаследника у ову ствар.

Уређење чиновничке плате.

У смислу изјаве министра-председника, у говору му на јучерањој седници посланичке куће, попуниће први степен у разредима плате државних чиновника. Даље по 200, односно по 400 круна добиће доплата сви они виши чиновници из IX—XI. разреда плате, који у истом одељењу служе 16, односно 20 година. Овим ће се потпуно спровести онај предлог о уређењу чиновничких плата, што га је Коломан Сел саставио.

Оставка министра спољних послова.

По вестима из дипломатских кругова, положај заједничког министра спољних послова грофа Агенора Голуховскога толико се пољуљао, да ће већ у најближем времену поднети оставку. Сам је Голуховски рекао, да му је тешко отправљати звање. По свој прилици после делегација ће поднети оставку. За његова последника у првом реду спомињу барона Буријана, садањег заједничког министра финансија.

Хрватска и Славонија.

Има злу лијека.

Пишу нам из Отошца: Намет-прото Илја Мамић постаде на једанпут други човек. Није то више онај страшни инквизитор горњокарловачки, од којег стрепише мехкушци, али од кога зазираше и људи чвршће петље, јер злоба и обијест много може у свако доба учинити.

Снисходљив је сад, учтив, фин и преко мјере, и само позоран мотрилац погодио би да гледају с једну браду још нешто снује, да још не мирује...

Избори за сабор земаљски отпочеше, а епархијска скупштина горњокарловачка доврши рачуне с њиме! Срди се наш „прото“ на предлагача за увидање протопрезвитерата вилићког, који је требао

још смрћу окружног протек Кокото вића престати!

Срди се и када снује протек некакав, но бојим се, да му ни „братија“ његова неће много у помоћ притећи, кад то покуша... Истина је, да наш протопрезвитерат не би тако брзо ни укинут био, да му на челу као администратор не стајаше баш Илја Мамић, који својим поступањем поспјешил ствар. Сам је крив инквизитор Илја.

Није му мило — како чујемо — што нико од свештеника на епархијској скупштини из вилићког протопрезвитерата не устаде у одбрану свог „протек“, кад но га ради недостојног држања у сабору земаљском приликом интерконфесионалног закона осуди епархијска скупштина горњокарловачка, или по његову мишљењу „маса пијана“.

А ми питамо „оца протек“ зашто он утече из Плашког прије свршетка скупштине? Зашто он не остаде, да се сам брани? Ваљда не треба адвоката. Зашто мушки не устаде он у одбрану протопрезвитерата вилићког и у одбрану нападнутог му достојанства!

Е оче протек! Јунак је оно ко је кадар и на страшној мјесту постојати.

А није оно „маса“, па још „пијана“, оче протек, него је у Плашком 17. (30) маја о. г. проговорила цијела епархија горњокарловачка на уста својих представника! Давле таквим именом крсти спекулант Мамић представнике српског народа у Горњој Крајини! Срам га било!

Да је Бог дао кози дуга репа а вама „оче протек“ власт протину поновно, знамо да би свештеника било и у брашнари гомирској и које куда, но касно сте се сјетили „оче протек“!

Када су се вас и надлежни фактори заситили, све жели да вас не види више на јавној позорници! Е па почивајте мирно и сјећајте се прошлога. Ми ћемо вас ипак који пут зврнути, да знате — шта сте били а шта сте сад.

Још мало поуздања имате у вијест пронесену ових дана, да ће министарство укинати закључке свију епархијских скупштина. (Кад буде Куен бан, а Фејервари министар, онда ће и „протек“ Илја опет зајамити протопрезвитерата. Прим. уредн. „Заставе“). Но и то ћемо видети „оче протек“! Уредба о епархијским скупштинама потврђена је његовим величанством правилно и тек кад је друга уредба сабором донесена замјени, престаће ова садања важити.

Кад већ споменух сабор народнокрввени, неће шкочити, да вам унапријед споменем како ни у сну не требате помишљати, да би се као кандидат појавили. Ни у штедионицу више а не у каваз сабор! Пад вам је ту сигуран а ја вам не желићи вла препоручујем да останете у кући и да се — ако хоћете и у „шлагроку“ — шетате и премисљате о несталности овога свијета.

Парохијанин.

Кандидатуре здружене хрватске и српске опозиције.

Средишњи изборни одбор здружене опозиције једногласно прогласио је ове кандидатуре: 1. У Валпову: др. Иван Лорковић, 2. Глина: Фран Супило, 3. Веловар: др. Милан Ројц, 4. Копривница: др. Иван Бањавчић.

Осим ових кандидатура препоручује здружена опозиција за Св. Иван Жабно: дра Лава Мазуру, а за Вараждин препушта изборницима одлуку, кога хоће да кандидирају (који кандидирају, као што већ јависмо на темељу ријечке резолуције дра Франа Врбанића.)

Кршњавијево писмо.

Франково «Хрватско Право» од уторка доноси писмо дра Исе Кршњавија, бившег одјелног предстојника за богочаст и наставу, којим јавља свијету, да ступа међу Франковце. Ми немамо те несреће, да читамо «Хрв. Право», него по оцијечној «Народној Обрани» доносимо садржај Кршњавијево писма. «Данас је сваки Хрват у дну своје душе чисти Старчевићанац. Он је, Кршњави, био најрије униониста, јер је видио, да нам (или боље рећи њему — прим. уред. «Заст.») нагода од год. 1868. зајамчује још увијек већи пробитак, него аустријски парламентарни централизам. Наши резолуционаши, вели др. Исо нијесу смјели пристати на то, да ће помажући Мађаре раскинути свезу између Аустрије и Угарске. Њега привлачи чиста странка права, јер је то данас у Хрватској једина странка, која идеју целокупности монархије није напустила, па би свој програм самосталне Хрватске само у федералистичкој монархији могла остварити. Кршњави Босну и Херцеговину не сматра српским земљама, него хрватским. Краљевина Хрватска има на Босну виртуално право. Наши ће се резолуционаши, вели др. Исо, увјерити врло брзо, да се концесије не даду миле-дале исходити којеваким сентименталним братимљем, него, вели, да се ваља спремити на парламентарну борбу. Цијела та блажена ријечка резолуција велика је погрешка за дра Ису, јер има везане руке у ово судбоносно доба, гдје треба да имамо слободне руке, како их је знала сачувати чиста странка права. Не жада се, вели за се, ступити у Старчевићеву хрватску странку права, као ни гроф Апоњи што се није жацао ступити у неодвисну странку. Апоњи је рекао, да ће мач претворити у гвоздено перо, а он вели за се, да ће перо претворити у мач, па ће се борити за самосталност Хрватске у оквиру хабсбуршке монархије».

Тако др. Кршњави. Него, ако је било да се боји од Кршњавија док је био «од ужаса» на влади и у редовима Куеноваца, властодржаца, баш као чистог Франковца га већемо зарезивати у ништо. Његов чисти мач је слаба пријетња Српству и код куће, а немо ли Српству у Босни и Херцеговини. Свијест хрватског народа удружена са свијести српског народа данас је тако јак бедем против петљанија и најчистијих чистих Франковаца, с једним Кршњавијем лако ће изићи на крај.

Лепа изборна листина.

У Лаћарку се догодило то да бирачког права нису имали људи, који плаћају 60, 70, 80 круна, па и више, а имали су гласа људи, који немају ништа. Имали су гласа полицаји, који осим оно мало хује платице немају ништа друго. Тако је Душан Руђа, полицај, имао гласа, а нису имали имућнији људи. Тако је било и у другим местима мартиначког изборног котара. Опћа је жеља, да се нареди општинских чиновника, јер су своју власт злоупотребили. Хоће ли се то испунити?

Непристрасни избори.

Избори треба да се спроведу бјаву непристрасно и достојанствено, па ипак се трпило при избору мартиначком, да бележник лежмирски Врањеши дели цедуље Недељковића за — пи во и паприкаш и то на очиглед комисије изборне. Уједно је тај господичић бележио оне, који су гласали на дра Ж. Миладиновића, па је после претио, да ће он — по таманити опозиционе бираче. Е и јесте велика власт! И то треба узети на ум при пречишћавању, које се мисли извести од горе до доле, јер би време било, да се то изведе и да се постара, да честити и способни општински чиновници дођу у општине.

Аустријски одбор за изборну реформу.

Одбор царевинског вијећа за изборну реформу вијећао је о подјели изборних срезова за Далмацију. Усвојен је предлог Ивчевићев по коме ће Срби имати 2, а Хрвати 3 мандата. Талијани као незнатна мањина у Далмацији неће имати ни једног мандата.

Арбанашки језик у Далмацији.

У Далмацији има мала колонија насељених Арбанаса код Задра и зове се Арбанаси. Ту је и учитељска школа за Далмацију. Али ти су Арбанаси већ давно заборавили да су Арбанаси, арбанашки тек ако која баба говори. Не мисли на њих Аустрија, кад смијера да уведе арбанашки језик у гимназије далматинске. Она нешто друго смијера, а што, није тешко погодити. «Обзору» пише његов дописник из Задра: — «Ових дана управитељства хрватске и талијанске гимназије у Задру добише од министарства наставе наредбу, да новом школском годином морају увести слободну катедру арбанашког језика». — Аустрија ради на југу, види се и по тој наредби.

Анархиста у талијанском сабору.

На јучерањој седници талијанског сабора после програмног говора министра председника Болитија десно се изненадно овај случај. Министар-председник је баш хтео да одговори на опаске, које су чинили говорници на програмни му говор када на галерији скочи један човек и громким гласом повиче у двору: «Све што је рекао, лаж

је до последњег словцета!» По-слиједици погледају на галерију, а једна жена у страху цикне: «Јао; хоће да баца бомбу!» Овај усклик је наравно изазвао велики страх и метеж, но у брзо испоставе, да је страх био не о нован. Слуге похитају горе и ухвате човека, што је оне речи довикнуо, претраже га, но не нађу ништа код њега. При испитивању рекао је тек толико, да је анархиста и да је члан једног напуљског анархистичког удружења. Кад су га питали, да ли је имао код себе оружја, одговорио је, да је његово оружје: слободна реч и осећај правде и права. Више није хтео ништа да каже.

Лек противу сушице.

И опет долази вест, да је пронађен лек противу сушице. Докле цео свет жељно очекује да му се пружи објављени бити имајући нови лек противу туберкулозе од Беринга, дотле долази вест из Париза, да је ондашњем лечничком научењаку и управитељу Пастеровог завода др. Калмету пошло за руком уз припомоћ његовог лечничког помоћника да накалами теле противу сушице. Његов проналазак иде упоредо са Беринговим проналазком и мал да није један исти. Тај проналазак противу сушице састоји се у том, да он помоћу убијених клица од сушице, калами теле противу сушице, тако да накаламљеном телету сушица после никако не може да нашкочи, јер не може да има никаква дејства на исто. Он се нада да ће му исто каламљење противу сушице и код деце поћи за руком. Он се слаже са Берингом, који је дошао до тога закључка да се туберкулозне клице у раној младости добијају у превима свој замјетак налазе. — Дај Боже да и ова вест не остане само вест, него да буде спасоносни лек који људство вековима очекује.

Жена свети мужа.

Редак је случај, да се жена свети, за увреду, нанесену мужу јој. Међу тим то се догодило јуче у Бечу. Жена управитеља ондашње медицинске изложбе, дра Галије, дочекала је пред вече на улици Виљема Стипника, уредника «Монтаге Журнала», и извоштила га корбачем. Жена се одлучила на овај корак с тога, што је Стипник писао више општрих чланака против дра Галије. Овај редак догађај имаће свога продужења пред судом.

Од барона гроф.

Краљ је шефу генералног штаба војске барону Беку подијелио наслед-

но грофовство. Осим тога пешачка луковница бр. 47. носиће од сад име: гроф Бек.

Трговина.

БУДИМШЕПТА, 13. јуна 1906. — (Брвојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве кавоше 12 кр 90 п до 13 кр. 05 п.
Раж оредље кавоше 12 кр. 75 п. до 12 кр. 85 п.
Јечам за храну 14 кр. — пот. до 14 кр. 50 пот.
Јечам за кување пива 13 кр. 50 п. до 14 кр. — п.
Зоб прве кавоше 18 кр. 70 п. до 19 кр. 20 п.
Зоб средње кавоше 18 кр. 40 п. до 18 кр. 70 п.
Кукуруз домаћи 13 кр. — пот. до — кр. — п.

Термини.

Жито за октобар 16 кр. 06 п. до 16 кр. 08 п.
Жито за април 1906. 16 кр. 58 п. до 16 кр. 60 п.
Раж за октобар 13 кр. 26 п. до 13 кр. 28 пот.
Раж за мај 1907. — кр. — пот. до — кр. — п.
Кукуруз за јули 12 кр. 92 пот. до 12 кр. 94 п.
Кукуруз за август 13 кр. 10 пот. до 13 кр. 12 пот.
Кукуруз за мај 1907. г. 11 кр 24 п. до 11 кр. 26 п.
Репица за август 13 кр. 34 пот. до до 13 кр. 36 пот.
Ове од 100 кила.

ЗА МОЈУ ОПАНЧАРСКУ РАДЉУ тремам

2—3 опанчарска помоћника који потпуно свој посао разумеју. Могу бити и ожењени. Место стално. Плата од пара 10—14 новчића. Даља упутства даје

Пера Драгић
у Сенти (Бачка).

I. 623 4—5

ПОТРЕБУЈЕМО два млађа и једног старијег у сваком послу вештог помоћника код ватре.

У посао могу ступити одмах.
Ненадовић и Пакашки,
ковачка и потковачка радња
I. 623 3—5 у Сентомашу.

Лазар Гавриловић

гостионичар и месар
у Бегечу (код Футога)
потребује једног месарског момка који може одма у радњу ступити.
I. 626 2—3

Тремам једног доброг старијег радина момка и једног млађег. Обојица морају знати мађарски.

Ступити могу одма.

ЈОВАН ЦВЕЛИЋ

берберин у Сомбору.
I. 627 2—4

ОБЈАВА.

Штованом грађанству као и надлежној околини, част ми је до повољног знања ставити, да сам од 1. маја о. г. карловачки дунавски превоз отпочео са

● ПАРНОМ ЛАЂОМ ●

руководити, те кроз парни саобраћајни систем надам се, да ће ми за руком поћи све досадашње тешкоће и неприлике, које су служиле за некорист путника и грађанства на упитном превозу отклонити. С тога умољавам штовано грађанство и путнике, да изволу мом подухвату довољно пажње поклонити и мене у мом подухвату потпомагати.

На упитном изрловачком дунавском превозу вршиће тачну прописовну саобраћајну службу парна лађа без обзира на критично доба, јер ће свакога сата уз врло повољну превозну таксу са штованим путницима Дунав пребродити.

Са особитим поштовањем

Фрањо Ловрековић

закупник карловачког градског дунавског превоза.

515 8—